

Ministeri maakunnassa

Rehtori Ilkka Virtanen

Seinäjoella vietettiin 20.3.1989 Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen virallisia avajaisia. Varsin runsaslukuinen joukko sekä korkeakoulumaailman että maakunnan edustajia oli saapunut tähän tilaisuuteen, josta muodostui innostunut ja odotuksia täynnä oleva akateeminen juhla. Seinäjoki, Etelä-Pohjanmaan maakunta ja Vaasan lääni, ehkäpä laajemminkin koko maaseutuyhteisö oli saanut uuden, tutkimukseen ja koulutukseen perustuvan toimintayksikön. Keskuksen avajaisia selostetaan tarkemmin toisaalla tässä lehdessä.

Avajaistilaisuuden juhlapuhujana toimi opetusministeri **Christoffer Taxell**. Hän tarkasteli puheessaan varsin laajasti ja monipuolisesti maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskusten (sekä Seinäjoen että Mikkelin) tarpeellisuutta, niiden tehtäväkuva omaleimaisine erikoistumisalueineen sekä tämääntyyppisten erillisyyksiköiden merkitystä osana korkeakoululaitoksen alueellista laajenemista. Puheensa alkuosassa ministeri Taxell käsitteli korkeakoulupolitiikkaa laajemminkin: korkeakoululaitoksessa tapahtunutta ja käynnissä olevaa kehitystä yleisesti sekä Vaasan läänissä ja Vaasassa erityisesti. Koska puheen tällä osalla näin oli selkeitä viestejä myös Vaasan korkeakoulua ajatellen, on syytä tarkastella sitä myös tämän Tiedotuslehden palstoilla.

Aluksi ministeri Taxell tarkasteli korkeakoululaitoksen kehitystä vuosina 1967- 86 voimassa olleen kehittämislainsäädännön aikana. Tuona aikana korkeakoululaitos laajeni 20 korkeakoulun verkostoksi, joka alueellisesti kattaa koko maan. Alueellinen laajeneminen on sittemmin tässä muodossa pysähtynyt, mutta jatkuu uusia muotoja saaneena. Voimakkaimmin kehittynyt laajenemismuoto on täydennyskoulutus, mihin usein, kuten Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen tapauksessa, liittyy myös tutkimustoiminta. Tällä tavoin on varsinaisten korkeakoulukaupunkien lisäksi 20 muuta paikkakuntaa päässyt osallisiksi korkeakoulutasoisista toimintamuodoista. Varsin yleistä myös lienee, että näillä paikkakunnilla elää ajatus oman itsenäisen korkeakoulun saamisesta. Ministerin ja ministeriön kanta on kuitenkin vankkumaton: uusien korkeakoulujen perustamiset eivät ole suunnitelmassa.

Myös Vaasan lääni on päässyt osalliseksi korkeakoululaitoksen alueellisesta laajenemisesta. Päättymässä olevan vuosikymmenen kehityksestä ministeri Taxell esitti eräitä lukuja. Korkeakouluopiskelijoiden määrä läänissä on lisääntynyt runsaasta 1600:sta lähes 3000:een. Tämän hetken luku vastaa vajaata 3 %:a koko maan korkeakouluopiskelijoiden määrästä. Läänin korkeakoulujen kulutusmäärärahojen osuus koko korkeakoululaitoksen vastaavista määrärahoista oli vuosikymmenen alussa 0.8 % ja on nyt 1.8 % (kulutusmäärärahan lisäksi myös palkka- ja investointityyppiset menot sisältävän kokonaismäärärahan osuus on tätä hieman alhaisempi). Kehitystä on siis vuosikymmenen aikana tapahtunut. Esitetyt luvut antavat kuitenkin aihetta pariin vakavaan kommenttiin. Erot opiskelija- ja määrärahaosuuksissa ensinnäkin osoittavat, että opiskelijaa kohti osoitetut määrärahat ovat Vaasan läänissä selvästi maan keskitasoa alhaisemmat. Pääosin tämä selittyy tänne sijoitetuilla tutkimus- ja koulutusaloilla (kalliit alat, kuten lääketiede, tekniikka ja luonnontieteet puuttuvat), mutta myös perusvoimavarojen todetulla niukkuudella on merkittävä osuutensa asiassa. Toinen vertailuasetelma saadaan, kun esitetyt prosenttiluvut verrataan läänin väestöosuuteen, joka edelleenkin on 9 %:n suuruusluokkaa. Vaikka täydellistä väestöpohja/ koulutusvoimavarat -tasapainoa ei asetettaisikaan tavoitteeksi, niin erot osuuksissa ovat tällaisenaan vielä kovin paljon liian suuret. Ministerin puheessaan esittämää toteamusta siitä, että Vaasan läänin korkeakoulupalveluja on kehitettävä sekä määrällisesti että laadullisesti ja että

tämä merkitsee tarvetta jatkaa myönteistä määrärahakehitystä, onkin tervehdittävä tyydytyksellä. Ministeriössä parhaillaan valmisteilla oleva budjettiesitys toivottavasti toteuttaa tätä ajatusta.

Vaasan läänin korkeakoulukysymyksiä koskeva keskustelu on Taxellin mukaan keskittynyt yllättävän paljon pohtimaan korkeakoulujen rakennetta, hallintoa ja muotoja. Hän asettui tässä asiassa siten selkeästi korkeakoulujen autonomian kannalle, vaikka se johtaisi eri tulokseen kuin alueen yleinen mielipide. Konkreettisenä esimerkkinä vilahti esiin ministerin tunnetusti kielteinen asenne kaksikieliseen yliopistoon: ³Erikielisen opetuksen yhdistäminen ei toiminnallisesti sekään sinänsä toisi mitään uutta kulttuuri- ja korkeakoulupoliittisesti se merkitsisi sen sijaan suunnanmuutosta².

Vaasan korkeakoulua tarkasteltiin puheessa erityisesti korkeakoulujen välisten yhteistyöhankkeiden yhteydessä. Erityisen ilahduttavaa oli, että Taxell noteerasi Vaasan korkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun välillä kehitellyn DI-koulutus suunnitelman (kolmantena osapuolena suunnitelmassa on vielä Vaasan teknillinen oppilaitos). Vaikka esitykseen ei sisällynytkään suoraa lupausta hankkeen käynnistymisestä, niin ministerin toteamus suunnitelman mielenkiintoisuudesta oli kuitenkin positiivisviritteinen. Vastaava toteamus esitettiin Åbo Akademin kemiallis-teknillisen tiedekunnan ja Vaasan ruotsinkielisen teknillisen oppilaitoksen välisestä pienimuotoisemmasta yhteistyömallista.

Jossain määrin yllättävä ja ainakin tämän kirjoittajalle uusi oli sen sijaan Taxellin esittämä ajatus aluetalouden tutkimukseen keskittyvän instituutin perustamiseksi Vaasaan Vaasassa toimivien korkeakouluyksiköiden yhteishankkeena. Korkeakouluyksiköiden tutkimuksellista yhteistyötä korostavana esitys on tietysti perusteltu, ja myös alan asiantuntemusta on entuudestaan Vaasassa, erityisesti Vaasan korkeakoulussa. Pohtia voi sen sijaan sitä, onko nimenomaan uusi laitos tarpeellinen. Vaasan korkeakoulun yhteydessä toimii erillislaitoksena Länsi-Suomen taloudellinen tutkimuslaitos, jonka toimialaan myös aluetalouden ongelmat kuuluvat. Korkeakoulu on tehnyt pitkään esityksiä tämän laitoksen voimavarojen vahvistamiseksi (mm. johtajan viran perustamiseksi), mutta laihoi tuloksin. Tutkimuslaitoksella on kiinteät yhteydet mm. Seinäjoella ja Kokkolassa sijaitseviin tutkimuslaitoksiin. Laitoksen voimavaroja vahvistamalla voitaisiin kehittää ministerinkin peräänkuuluttamaa yhteistyötä muiden vaasalaisyksiköiden ja Uumajan yliopiston kanssa - nämäkin yhteydet ovat toki jo olemassa. Joka tapauksessa esitetty ajatus on sellainen, jota vaasalaisten korkeakouluyksiköiden on syytä keskuudessaan vakavasti pohtia.

Lopuksi vielä yksi yllä olevaankin asiakokonaisuuteen liittyvä asia. Ministeri Taxell on ottanut tavakseen järjestää yliopisto- ja korkeakouluvierailujensa yhteydessä yleisölle avoimia opetusministerin kyselytunteja. Tilaisuudet ovat olleet tavattoman suosittuja, sekä korkeakouluasioita kohtaan tunnetun kiinnostuksen että ministerin vapaamuotoisen esiintymisen johdosta. Alustavasti on sovittu, että opetusministerin kyselytunti Vaasan korkeakoulussa järjestetään alkusyksystä 1989. Vaasassa jos jossakin uskoisi riittävän innokkaita kyselijöitä. Tervetuloa tentattavaksi, herra opetusministeri.

(Vaasan korkeakoulun Tiedotuslehti 3/1989, 1-2)